

TOPRAK AYNA

İSMAİL SERT

HECE

öykü

İsmail Sert: 1962'de Tavşanlı'da doğdu. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesinden mezun oldu. TRT'de çalıştı. Radyo ve televizyon programları yaptı. Çeşitli gazete ve dergilerde yazılar yazdı. İllüstrasyonlar ve karikatürler çizdi. Evli. Yusuf'un ve Elif'in babası.

TOPRAK AYNA

İsmail Sert

HECE YAYINLARI

Hece Yayınları: 608

Öykü

Editör

Ali Karaçalı

©Hece Yayınları

Birinci Basım

Şubat 2021

Kapak Tasarımı

www.sarakusta.com.tr

Teknik Hazırlık

www.hece.com.tr

ISBN:978-605-7547-97-2

Baskı

Emsal Matbaa Tanıtım Hizmetleri San. ve Ltd. Şti.

Sertifika No: 46753

HECE Basın Yayın Reklamcılık San. Tic. Ltd. Şti.

Konur Sokak No: 39/1-2 Kızılay-Çankaya/Ankara

T: (0 312) 419 69 13 F: (0 312) 419 69 14

e-posta: hece@hece.com.tr

Sertifika No: 17672

İÇİNDEKİLER

Bildiğin Ceviz /	7
Nerde Kaldın? /	13
Su Yokuşu /	18
Köprü Yeniden /	28
Arada /	36
Merkez Muzaffer Bey /	40
Geçilen /	50
Proje Bahar /	55
Çok Oyuncak /	59
Aday Kiraz Ağacı /	64
Zamanında /	70
Görmedik /	78
Parantez /	82
Tenha /	88
Henüz Erken /	93
Üç Günlük... /	98
Son Bir Balık /	104
Toprak Ayna /	112

BİLDİĞİN CEVİZ

Böyle başladı söze. Baştaki vurgulamayı kaçırmamam için omzuma küçük bir fiske vurmaya da ihmal etmedi. Ayasını yukarda tutarak elini öyle bir uzatışı vardı ki; sanki avucunun içi ceviz doluydu. Birazdan cevizlerden birini kırarak, büyük parçaları bana verecek, avucunda kalan kırıntıları alışkanlıkla ağzına atacak ve sohbeti öyle sürdürecekti gibiydi.

Henüz adımı, memleketimi, yaşımı, işimi bilmiyordu. Yine de “yeğenim” demeye devam ediyor, omzuma vurarak başlattığı teması, dizimi itekleyerek bir üste taşıyor, gözlerini benden ayırmıyordu. “Yeğenim” deyişindeki tonlama, yaş farkının dışındaki bütün mesafeleri ortadan kaldırmaya yetmişti.

Gözleriyle etrafı kolaçan ediyordu. İzin verseler, şu köşedeki saksıya bir ceviz ağacı dikebilir, elindeki şişeden can suyu verebilirdi.

Elleriyle, kollarıyla, mimikleriyle, kocaman bir ceviz ağacı çizdi gözlerimin önüne. Yeşil ve gümrah bir ağaç. Heybetli, güven veren iri bir gövde, yapraklarınca serinlik.

Ceviz ağacını görsem bir bakışta tanır mıyım? Şehirde yaşamak, ceviz ağacı görmemek mazeret sayılmaz. Tanırım elbette. Ceviz ağacının rüzgâra verdiği karşılığı hiç dinledim mi? Hatırlayamadım. Hiç uzandım mı gölgesine? Uzanmış

olmalıyım! Evet evet uzandım. Hatta bir keresinde ‘cevizlerden biri düşmeden kalkmam’ oyunu oynamıştım. Yerde öylece uzanmış halde düşecek cevizi beklerken dalmışım. Ne kadar zaman geçtiyse artık, yekpare bir bütün olarak görmeye başlamıştım ağacı. Dallar, yapraklar, cevizler hepsi birleşikti. “Ne bir yaprak ayrılır bu gövdeden, ne bir meyve düşer!” diye söylenerek kalkmıştım yattığım yerden. Yenilgiyi kabul etmiştim.

Onu dinlemediğimi fark etti. Başa döndü. Söyleyeceklerinin esas bu yarım cümle idi zaten. O iki kelime... Söylediği, sonrasında karşısındakinin yüzüne bakıp taze ceviz toplar gibi tepkisini sonuna kadar topladığı, sepetini doldurmuş gibi mutlu olduğu iki kelime: “Bildiğin ceviz...”

O lacivert minderli koltuğa yan oturmuş, bir ayağını da altına almıştı. Ben samimiyetin çekim gücüyle ona doğru dönmüştüm. Sözlerinin arkasını dinlemeye yetişemiyordum. O ilk cümlenin özel sunumu zihnimde yankılanıyor, konuşmasının devamını duymama engel oluyordu.

Koridordaki kalabalık biraz daha arttı. Herkesin elinde, üzerinde ilaç tanıtımları olan, eczanelerin küçük poşetlerinden vardı. Koltuklar, tabandaki döşemeler, duvar boyaları, kapılar... gördüğüm her şey yeniydi. Yerler plastik bir malzeme ile kaplanmıştı. Koltuklar sadece kısa bir zaman geçirmek üzere, tedirgin oturmaya yarayan türdendi. Aralarında aynı renkten, kare biçimli sehpa vardı.

Sohbet başlatmak üzere ‘hazır ilk cümleler’ duruyordu sehpalarda. Ortamda eski olan sadece onlardı. Adını bilmeden, selam dahi vermeden, o ilk cümlelerden biriyle yanındakine sorabiliyor, sohbeti başlatabiliyordun. Bazıları hemen ilk bulduklarını kullanıyor, bazıları daha ortadan bir yerden başlama-ya yarayacak bir cümle seçiyorlardı.

- Benim şeker bu defa biraz yüksek çıkmış!

Hem soru idi bu cümle hem değil. Üstelik kendinden

uzakta duran bir parçası daha vardı ve kısa bir suskunluktan sonra geliyordu:

- Nedense!?!...

Yine biraz duraklayarak:

- Buraya gelirken bir heyecanlanıyorum. Hiç sorma! Ondan sonra tabii bütün sonuçlar yüksek çıkıyor!

Ya da daha genel bir soru ile yumuşak bir başlangıç:

- Senin neyin var?

Bu da sık kullanılan ilk cümlelerden biriydi. Hatta en çok tekrar edileni idi. Yıpranmışlığından belliydi sık kullanıldığı.

Buradaki düzen böyle işliyordu: Sehpalardaki sohbet başlangıçlarından birini alıyor, üzerine kendinizi ekliyor, konuşmaya başlıyordunuz. Gerisi artık size kalmış. Ne kadar vakitiniz varsa, karşınızdaki anlattıklarınızı dinlemeye ne kadar tahammül ederse!?!...

Konuşmanızın sonunda, tekrar aynı yere bırakıyorsunuz kullandığınız cümleyi. Akşam temizlik yapanlar, onları salona dengeli biçimde dağıtıyorlar. Bir sehpa da birikmiş fazlalıkları diğerlerine paylaştırarak düzenliyor, göz kararı ile eşitliyorlar.

Buraya sadece sohbet için gelenler bile varmış. Bana biri anlatmıştı. Sabah kalkıyor, hazırlanıyor, otobüse binip geliyormiş. İnanmıştım. Otobüs durağından buraya telaş içinde, saatlerine baka baka yürüdüklerini görür gibi olmuştum. Belki o da onlardan biriydi. Neden olmasın!

“Yeğenim” ifadesi artık daha canlı. Beni sağlam yakaladığından emin. Sesinde, hareketlerinde tarifsiz bir rahatlık var. Konuyu birçok kez, belki yüzlerce kez anlattığı da belli oluyor. Bazen unutmuş gibi duruyor -ki tamamen denenmiş, uygulanmış bir oyun duraklaması bu- sonra sesine sert bir ton ve telaşlı bir hız vererek devam ediyor.

Kendimi ne kadar zorlasam da anlattıklarını bir türlü sırayla takip edemiyorum. Benim dinleyiciliğimle onun iştahlı

anlatıcılığının yolları bir kesişiyor, bir ayrılıyor.

Cevizleri sabaha kadar bekletmişiz ya suyun içinde, bazıları işte tam burada sorarlarmış: kaç saat bekleteceğiz diye? İşte yanlış olan buymuş. Bunun öyle saati, dakikası filan olmazmış. “Öyle ölçmeye başladın mı zincirler boşanır” diyor. “Zincirleri boşandırmayacaksın. Her şey yerli yerinde duracak. Ben kendi yerimde. Sen kendi yerinde! Yerini bulacaksın ve bir daha kaybetmeyeceksin!”

“Anladım” diyorum. “Ceviz ağacının yerini almaya çalışmayacağım.” Cevabımı yeterli görmeyip çeşitlendiriyorum: “Anladım. Ceviz ağacının çok uzağına da gitmeyeceğim.”

Kaldığı yerden devam ediyor. Şakacıktan çıkışıyor:

“Şimdi sen de sorma kaç saat diye, bu zincirler de neyin nesi diye? Akşam koyacaksın, sabah alacaksın. Sabahı, akşamı tarif etmeye gerek var mı? Güneş batmıyor mu? İşte akşam! Güneş doğmadan... işte sabah! Gözlerin yok mu? Var. Öyleyse gözünü açacaksın. Sesleri dinlemiyor musun? O suyu iç, üstüne de cevizleri ye. Bir şeyin kalmaz”.

Duraklıyor yine. Bu defaki denenmiş bir oyun değil. Kısa bir an için dalıyor gözleri.

Yüzünde başka bir konuya geçecek gibi bir eda belirse de hemen dağılıyor.

“Sen beni dinle. Her şey verilmiş bize. Bildiğinden şaşma.” Buraya sesiyle, mimiğiyle bir işaret koyduğu belli. Geriye dönüp belki anlatır diye ben de aklıma not ediyorum.

Bir ‘beyaz önlüklü’ gelip tam da önümüzde durdu o sıra. Başladığı cümlenin sonunu o kadar kısık sesle getirdi ki; duyamadım. Eliyle işaret etti, arkası bize dönük beyaz önlüklüyü. Karşılıklı işaretleştik. Devam etmek için onun gitmesini bekleyecektik. Durumu hızlı kavradığım için beni biraz daha sevdi. Neşeyle, üst üste göz kırptık birbirimize. Beyaz önlüklü uzaklaşırken onu da konuya dahil etti: “O da memnun olurdu

asında ama şimdi o kartı takmışken yakasına!”

Sözünü yine kesmek zorunda kaldı. Işıklı sistemde yanıp sönen numaraya göre sıra bana gelmişti. Giren hasta çıktığında, odaya ben girecektim. Görevli, kapıda hazır durmamı işaret etti. Kalktım, kapının kenarındaki yerimi aldım. Bir yandan da ona bakıyordum. Gözleriyle beklediğini tembihliyordu: Devamı var!

Kapı açıldı, içeriye süzuldüm. Masanın yanındaki sandalyeye oturdum. Masa gözüme olduğundan büyük göründü. Bekleme yerinde hiç masa olmadığından olabilir miydi acaba ya da oda küçük olduğundan?

Belli belirsiz bir hareket oldu masanın karşı tarafında. Belki de işlemi başlatmak için ben bahane etmişim. Elimdeki tahlil sonuçlarını, aceleyle masanın ortasına doğru uzattım. Bir el uzandı, kâğıtları aldı.

Ben ona baksam da o bana bakmıyordu. Önceki muayene de göz göze gelememiştik. Gözü ekrandaydı. Klavyeyi kullanarak ekrana bakınmaya devam etti.

- Bir doz artırıyorum.

Sesine ince bir ayar vermişti. Sanki 6 ay önceki tonunu hatırlamıştı da onu bir kademe sertleştirmişti.

İlk anda anlayamadım. Artı bir doz...? Doz bir artacak! Sorsam mı acaba; ne kadar artacak? Ne kadar doz? Önceki ne kadardı? diye soruma soruyla cevap verirse ne derim?

“Bir orta boy cevizin çeyreği kadar mı?” diye sormak geçti aklımdan. Bir toz...!? Bir düz!?!... Bir doz!?!... İçimden tekrar ediyor, oyalanıyorum.

Kısa kısa yarım cümlelerle rakamlara, oranlara, referans aralıklarına, sınır değerlere baktığını anlattı.

Sessizliğin ardından başını kaldırır gibi oldu. İlk defa göz göze gelme ihtimalimiz doğsa da hareketin arkası gelmedi. Yeniden ekrana döndü.

- Biz ister miyiz durup dururken dozu artıralım!

Biz, doz, istemek, durup dururken!?!...

Soru gerekmezdi artık. Dizime dokunacağı yoktu. Omzuma fiske vuramazdı. Aramızda masa vardı. Son sözünü söylemişti.

Elimde reçete, odadan çıktım. Koridor tenhalaşmıştı. Biraz önce oturduğumuz köşede kimse yoktu. Kim bilir ne işi çıkmıştı. Aynı koltuğa yerleştim. Reçeteyi onun oturduğu koltuğa bıraktım. Otururken onu dinleyecekmişim gibi yan döndüğümü sonradan fark ettim.

Kapılar açıldı, kapılar kapandı. Hastalar çıktı odalardan. Beyaz önlüklüler geçti. Biraz daha oturdum. Öylesine... Kimse yok.

Koridordaki kapı dikkatimi çekti. Daha önceleri ya görmemiştim ya da yeni yapılmıştı. Kapının kanatlarından biri açılırken, diğeri kapanıyor, biri kapanırken diğeri açılıyordu.

Ritmik hareket hiç bitmeyecek gibi tekrar ediyordu:

“Bildiğin sabah, bildiğin akşam”

Kapıdan çıktım. Kapı arkamdan aynı ritmi sürdürüyordu:

“Bildiğin hayat, bildiğin ceviz”

NERDE KALDIN?

Hep bu tarafta yaşadım. Bu karada, bu yakada, bu gözle, bu açıyla, bu kulakla, bu sesle, bu yankıyla... Şimdi, her zaman kıyısından geçtiğim köprünün başındayım. İlk defa geçeceğim. Köprüden ve karşı yakaya. İlk.

“Köprünün başındayım” yerine, “köprünün ayağındayım” da diyebileceğimi biliyorum. Köprüler üzerine başka bildiklerim de var. Köprünün başının ve sonunun olmadığını, köprünün başının aynı zamanda sonu olduğunu, sonunun aynı zamanda başı olduğunu biliyorum.

Sadece bu bilgilerin bile, bir köprünün ne kadar heyecan verici olduğunu göstermeye yeteceğini düşünüyorum. Aslında daha detaylı da anlatabilirim. Sizi ikna edemem. Ancak anlatabilirim. İlk defa benden duyduğunuzu söylerseniz, sevinirim. Birlikte de sevinebiliriz. Bugüne kadar bu konuda bir doktora tezi yazılmamışsa, buna da birlikte şaşırabiliriz.

Köprünün başında durdum, nefesleniyorum. Ne halde olduğuma dair, kendime anlatacaklarım olmalı. Ancak olmuyor. Toparlayamıyorum.

Bir nefeste de geçebilirim köprüyü. Adımım uzar köprü olur. Ya da köprü kısılır, adımına sığar. Köprünün başında aldığım nefes, köprü bittiğinde hâlâ duruyor olur içimde.

Başımı gökyüzüne çevirip nefesimi salıveririm: “Ohh, dünya varmış.”

Ya da durduğum bu yerden geri dönebilirim. Geldiğim yollar aklımda.

Hayatımın bundan önce atılmış bütün adımlarının sonunda, köprünün başındayım.

Bütün mümkünler bana yakın...

Bütün yarımalar tamam olacakmış, bütün eksikler sona erecekmiş, bütün kayıplar bulunacakmış, bütün sökükler diki-
lecekmiş gibi bir duygu kaplıyor içimi. Yine de ince bir aralık-
tayım. Kararsızım. Köprü, ayaklarımın altından çekilecekmiş
gibi görünüyor. Gözlerimi yumup bekliyorum. Gözlerimi
açıyorum. Köprü yerinde. Köprü davetkâr.

Hiç hesaplamadığım, kendimden beklemediğim bir anda,
ilk adımımı atıyorum. İşte oldu. İlk çocuk adımım... Ardından
ikinci ve üçüncü adımlar... Artık köprüdeyim.

Dünyanın bütün köprülerinin ayrı birer cumhuriyet oldu-
ğunu bildiğimden, köprüye kaydımı yaptırmak, geri dönüş
yolunu kapatmak istiyorum.

Bütün bunları ilk defa yapıyor olmanın tedirginliği ile
teoriden bilerek gelmenin rahatlığı bende buluşup birbirlerine
karşıyorlar.

Görevlinin önündeyim. Kimlik belgemi alıyorum. İsim var.
Soy isim yok. Tarih var. Sayı, numara yok. Köprü üzerinde
çekilmiş fotoğraf ve altında bir yazı: ‘köprü ahalisindedir.’ O
kadar.

Acilen köprünün dilini öğrenmek istiyorum. Köprünün
gülüşlerini ve duruşlarını, gülüşlerini ve soruşlarını, gülüşlerini
ve tekrarlayışlarını kapmak istiyorum.

Dünyanın dönüşü en güzel köprüden görünüyor. Seyret-
mek ve seyretmeye doymak istiyorum. Hafiflemek istiyorum.
Köprüde olduğuma göre isteyebilirim.

Yürüyorum. Köprü zaten yürüme yeridir. Yavaş ya da hızlı, orta yavaş ya da hızlı orta. Ritim size bırakılmıştır. Karışılmaz. Köprüde yürünür. Yürümeye itiraz edemez, duramazsınız. Altından sular akar köprülerin. Hem de ne sular... Hep bu dille anlatılır. Köprülerin hafızalarında kayıtlıdır. Suların nereye vardığı bilinmese de aktığı bilinir.

Öyle sorar sorar bakmayın. Tekrarlayıp durmayayım. Bildiklerimi teoriden biliyorum.

Köprüde yürüyorum. Benimle birlikte düşüncelerim de yürüyor. Sizinle paylaşmamın bir sakıncası yok.

Her şeyden önce, köprü ustalarının baş tacı edilmesi gerektiğini düşünüyorum. Çok kalfası olmalı köprü ustalarının. Onların da köyden, mezradan, yayladan, kasabadan, şehirden, boy boy çıraqları olmalı.

Analar çocuklarını köprü üstünde de doğurabilmeli. O çocukların doğum yerlerine 'köprü' yazılabilmeli. O çocukların pasaportlarının son kullanma tarihi hiç gelmemeli.

Çocuklar, "büyüyünce ne olacaksın?" sorusuna, "köprü ustası...!" diye cevap verebilmeli.

Cevabın tonlamasından soruyu soran utanabilmeli.

Köprü mühendisliği bölümü açılmalı. İsteyen yükseğine devam etmeli. Öyle düşünüyorum.

Köprü yapmaya uygun taşlara dokunulmamalı. O taşların başka yapılarda kullanılmasına izin verilmemeli. O taşlar uluslararası toplumun, devletlerin, vakıfların, köprü yapma ve koruma derneklerinin, köprüleri açıktan ya da gizli gizli sevenlerin koruması altında olmalı.

Üniversite sınavlarında köprü sorularına yer verilmeli. O sorular açık uçlu olmalı. En açık uçlu olarak kalmalı.

Başrolünde köprünün oynadığı filmler olmalı. O filmler köprüde başlayıp, köprüde bitmeli. Büyük ödül o filmlerden birinin alacağını herkes tahmin etmeli. Herkesin tahmini